

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Column Jan van Ginkel

Groen als sta-in-de-weg

In de achttiende en negentiende eeuw reisden schilders en schrijvers door Drenthe, gedreven door hun romantische gevoelens voor het ruige land en de eenvoudige boerenmens. In woord en beeld legden zij treffend de leegte en verlatenheid van heidevelden en moerassen vast. Binnen- en buitenkant van oude, soms verzakte boerderijen werden geschetst en in olieverf uitgewerkt. De soberheid van het tevredenstemmende leven op het platteland kwam in een sfeervol – wellicht wat vals - daglicht te staan.

In tegenstelling tot de open heidevelden met hun hoge luchten en verre horizon, tonen de meeste afbeeldingen en beschrijvingen van erven en dorpen een intiem karakter, vooral gevormd door knoestige bomen. Vanuit de verte dienden de dorpen zich aan de reiziger aan als bos. De nederzettingen waren rijk aan houtige opstanden, vanwege de vele voordelen. Bomen boden luwte en schaduw, ze leverden hout voor balken en gebinten en droegen bij aan de lokale keuken met honing, appels, peren, pruimen en noten. Veel van het zware hout was particulier eigendom en werd opgekweekt op de brink(en) en de erven. Op de overgang van het hoger gelegen dorp naar het lage natte beekdal onderhield men houtwallen die dienden als veekering, maar ze leverden ook geriefhout voor allerlei toepassingen in de boerderijbouw en het boerenbedrijf. Over de aanwezigheid van bomen en struiken valt nog veel meer te vertellen, maar daar is mijn column niet voor bedoeld.

Op deze plaats spreek ik liever mijn verbazing uit over een onderdeel van de studie die is verricht t.b.v. het masterplan Orvelte. In het concept daarvan vond ik de conclusie dat het huidige dorpsgroen de beleving van een origineel esdorp in de weg zou staan. Ik heb als reactie doorgegeven dat ik die conclusie nergens zag onderbouwd, kortom nogal in de lucht vond hangen. Lees ik de uiteindelijke versie dan geeft men aan dat het groen een aantal zichtlijnen belemmert, in en vanuit het dorp naar onder andere de Noordes en ook het zicht vanaf de Dorpsstraat noordwaarts. Rest mij de vraag waarom men die zichtlijnen zou willen aanbrenge. Zijn zij voorwaarde voor de beleving van het dorp? Dat lijkt mij niet. Er is wel een ander argument om het gebied tussen de dorpskom en de 'satelliet' bij het tolhuis zo open

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

mogelijk te houden. Dat is omdat daar een klein beekdal ligt met het Tolhuisbos op de westelijke flank daarvan.

Van oudsher was de grond hier verdeeld in lange, smalle kavels groenland. De schuur en het werkerf van zorgboerderij “De Flintenhoeve” heeft dit oude beeld sterk aangetast. Achteraf gezien een planologische blunder, maar toentertijd is de vergunning verleend t.b.v. de werkbaarheid van het biologisch-dynamische landbouwbedrijf.

Nu we toch in deze hoek zijn, wil ik het even hebben over een oude koe die weer uit de sloot dreigt te worden gehaald: het herstel van een ‘eendenkooi’ in het Tolhuisbos. Daarin heeft inderdaad een vierkant plasje t.b.v. de eendenjacht gelegen dat al geruime tijd opgenomen is in het bos. Als mensen in het kader van het masterplan opperen om, die ‘kooi’ te herstellen, vraag ik mij af waarvoor.

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Orveltejournaal

De ingreep in het bos moet fors zijn, wil de put tot zijn recht komen. Wie hebben daar baat bij? Wie zal voor het intensieve onderhoud zorg dragen? Op diverse plaatsen rond en in het dorp zie je dat omwille van de kosten (tijd!) bij de instandhouding van het landschap al veel water bij de wijn wordt gedaan. Ik denk dat de moeite en mogelijk educatieve waarde niet opweegt tegen het verlies van rust en rijkdom die dit Tolhuisbos nu bezit.

Wat moeten wij in het kader van zichtbelemmerend groen met de beuken- en meidoornhagen die in de afgelopen decennia zijn geplant om de inblik van de toeristen af te leiden van de particuliere erven en raampartijen? Ik vind het merkwaardig dat men in het onderzoek schrijft over de ontwikkeling van het dorp, passend in de 21^e eeuw, maar voor het groen terug lijkt te grijpen op een situatie die er misschien ooit geweest is. Een situatie die mijn voormalige buurman eens samenvatte met: 'Vroeger was het in en om het dorp veel kaler'. Dat kwam niet doordat men zichtlijnen naar de es of het stroompje wilde hebben, maar omdat er weinig belangstelling, tijd en geld was voor openbaar groen. En de tuinen en erven hadden in de eerste plaats een nutsfunctie: levering van groenten en fruit. Privacy was niet zo in het geding. Er was geen tijd om in je tuin te zonnebaden en men wist toch wel alles van elkaar. Wel was een onbelemmerde doorgang van de wegen en paden naar het erf en de baander noodzakelijk voor de bedrijfsvoering. Zo bezien liggen er nu heel wat keien in de weg en is lang niet al het straatmeubilair passend. Maar we leven in de 21^e eeuw en wie moet er nog met een volle vracht hooi het erf opdraaien?

Op het straatmeubilair gaat het rapport dan wel in, maar ook zonder dat is de discussie over uitstallingen en terrassen aan de weg van alle tijden en alle inwoners en voornamelijk een kwestie van smaak. Misschien dat die discussies hierover zouden kunnen worden uitgebreid naar het buitengebied waarin torens van zwart en wit plastic het beeld bepalen. Beeld dat gelukkig maar korte zichtlijnen heeft door de aanwezigheid van veel houtwallen, dat in dit kader schaamgroen wordt genoemd.